

זוהר חלק א' פרשת ויחי דף רמא ע"ב

שבט זבולן שעסקו בסחורה תמכו בשבט יששכר שעסקו בתורה

"זְבוּלָן לְחוּף יַמִּים יִשְׁכֵּן וגו'", אמר רבי יהודה, זבולן ויששכר תנאי עשו, אחד ישב ועמל בתורה, ואחד יצא ועשה מסחר ותמך ליששכר, שכתוב: "וְתַמְכֶּיהָ מֵאִשָּׁר" (משלי ג, יח), והיה פורש בימים לעשות מסחר, וחלקו כך היה, שהרי הים היה נחלתו, ולפיכך קורא לו ירך, שדרכו של ירך לצאת ולבא, זה שכתוב: "שְׂמַח זְבוּלָן בְּצֵאתָהּ וַיִּשְׁשָׁר בְּאֵהָלֶיהָ" (דברים לג, יח).

"לְחוּף יַמִּים יִשְׁכֵּן", בין אותו פורשי ימים לעשות מסחר, "לְחוּף יַמִּים", אף על פי שים אחד היה לו בנחלתו, בשני ימים שכן, רבי יוסי אמר, כל שאר הימים היו משלחים אניות מסחר בים שלו, "וְהוּא לְחוּף אֲנִית", מקום שכל האניות שם נמצאות לעשות סחורה. "וַיִּרְכָּתוּ", אמר רבי חזקיה, ירך שלו הגיע על גבול צידון, והתחום שלו נתפשט למקום ההוא, המסחר של כל הסוחרים שהיו מסבבים ומחזירים בסחורותיהם למקום ההוא.

זוהר חלק א' פרשת ויחי דף רמב ע"א

שכר תומכי התורה

שאל רבי בון ואמר, בני יעקב כל י"ב שבטים, נסדרו למטה כדמיון שלמעלה, למה הקדים בברכות זבולן ליששכר תמיד, והרי יששכר עמלו בתורה, והתורה קודמת בכל מקום, ולמה הקדים לזבולן בהברכות, אביו הקדימו, ומשה הקדימו.

אלא זבולן זכה על שהוציא לחם מפיו ונתן לפיו של יששכר, לפיכך הקדים לו בהברכות, מכאן למדנו, מי שתומך לבעלי התורה, נוטל ברכות מלמעלה ומלמטה, ולא עוד אלא שזוכה לשני שלחנות, מה שאין זוכה אדם אחר, זוכה לעושר שיתברך בעולם הזה, וזוכה להיות לו חלק בעולם הבא, זה שכתוב: "זְבוּלָן לְחוּף יַמִּים יִשְׁכֵּן וְהוּא לְחוּף אֲנִית", כיון שכתוב: "לְחוּף יַמִּים" למה כתוב: "וְהוּא לְחוּף אֲנִית", אלא "לְחוּף יַמִּים" בעולם הזה, "לְחוּף אֲנִית" בעולם הבא^[ג], כמו שכתוב: "שֵׁם אֲנִיּוֹת יְהִלְכוּן וגו'" (תהלים קד, כו), ששם היא השפעת השפע של עולם הבא.

זיו הזוהר

נג. כך קורא להמקום שבאים שמה בעולם הבא לקבל שפע.

העוסק בתורה משול לחמור

"יִשְׁשַׁכֵּר חֲמור גָּרם רִבְץ בֵּין הַמְּשֻׁפְּתִים", אמר רבי אלעזר, וכי יששכר חמור נקרא, אם בשביל שעמל בתורה נקרא לו סוס, או אריה, או נמר, למה חמור.

אלא אמרו, לפי שהחמור נושא המשא ואינו בועט באדונו כשאר בהמות, ואין בו גסות הרוח, ואינו חושש לשכב במקום מתוקן, כן גם יששכר שעמלו בתורה, נשא עליו עול התורה ולא בעט בהקדוש ברוך הוא, ואין בו גסות הרוח, כהחמור שאינו חושש לכבוד של עצמו, אלא לכבוד אדונו, "רִבְץ בֵּין הַמְּשֻׁפְּתִים", כמו שאמרו ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל.

כחו של העוסק בתורה

דבר אחר, "יִשְׁשַׁכֵּר חֲמור גָּרם", בא וראה, בשעה שנכנס הלילה, הפתחים סתומים^[נז], הכלבים והחמורים מתפשטים ומשוטטים בעולם, ונתנה רשות למשחית, וכל בני עולם ישנים במטותיהם, ונשמות הצדיקים עולות להתענג למעלה.

כשמתעורר רוח צפון ונחלק הלילה, התעוררות קדושה נתעורר בעולם, וזה נתבאר בכמה מקומות, אשרי חלקו של אדם הקם בשעה ההיא ועוסק בתורה, כיון שמתחיל בתורה, כל אותן מינים רעים מכניסם בנקבי תהום רבה, וכופת לקליפת חמור, ומורידה במחילות שתחת העפר, למקום תגבורת הזוהם.

לפיכך יששכר שעמלו בתורה, הכניע לקליפת חמור, והורידה מגרם המעלות ההוא שהוא עולה להזיק לעולם, והניחו בין המשפתים, בתוך הזוהם של מחילות העפר.

בא וראה מה כתוב: "וַיֵּרָא מִנְחָה כִּי טוֹב וְאֵת הָאָרֶץ כִּי נַעֲמָה וַיֵּט שְׁכֵמוֹ לְסִבְלַ וַיְהִי לְמַסַּעֲבֵד", "וַיֵּרָא מִנְחָה כִּי טוֹב", זה תורה שבכתב. "וְאֵת הָאָרֶץ כִּי נַעֲמָה", זו תורה שבעל פה, "וַיֵּט שְׁכֵמוֹ לְסִבְלַ", לסבול עול התורה, ולהדבק בה יומם ולילה, "וַיְהִי לְמַסַּעֲבֵד", להיות עובד להקדוש ברוך הוא ולהדבק בו, ולהתיש עצמו עבורו.

רבי שמעון אמר, "וַיֵּט שְׁכֵמוֹ לְסִבְלַ", מהו "וַיֵּט" נטיה, כמו שכתוב: "וַיֵּטוּ אַחֲרֵי הַבָּצֵעַ" (ש"א ח. א), מי שנוטה דרכו ועצמו שלא לסבול עול התורה, מיד "וַיְהִי לְמַסַּעֲבֵד".

זוהר דף רמג ע"א

דן היה דן לכל שבטי ישראל

"דָּן יִדִּין עַמּוֹ כְּאֶחָד שְׁבֵטֵי יִשְׂרָאֵל", רבי חייא אמר, זה הכתוב היה צריך לומר, דן ידין לשבטי ישראל, או דן ידין לשבטי ישראל כאחד, מהו "דָּן יִדִּין עַמּוֹ", ואחר כך אמר "כְּאֶחָד שְׁבֵטֵי יִשְׂרָאֵל", אלא "דָּן יִדִּין עַמּוֹ" בתחלה, ואחר כך "שְׁבֵטֵי יִשְׂרָאֵל", "כְּאֶחָד", כיחידו של עולם, כמו שהיה בשמשון, שהוא יחידי עשה דין בעולם, והיה דן והורג ביחד, ולא נצרך לתמכו.

זו הזוהר

דן לוחם נגד הנחש והחיצונים

"יְהִי דָן נָחֵשׁ עָלֵי דָרְךָ", אמר רבי חייא מהו עלי דרך, אלא נחש מי שנוטה אחריו מכחיש פמליא שלמעלה, ומה הוא, היינו דרך העליון שיוצא מלמעלה, ככתוב: **"הַנּוֹתֵן בַּיָּם דָּרְךָ וּגּוֹ"** (ישעיהו מג, טז), נחש מי שנוטה אחריו כאלו הלך על דרך העליון שהוא להכחישו, לפי שמן הדרך שהוא ניזונים עולמות העליונים.

ואם תשאל דן למה הוא במדרגה הזו של נחש, אלא ככתוב: **"וְאֵת לֵהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת לְשֹׁמֵר אֶת דָּרְךָ עֵץ הַחַיִּים"** (בראשית ג, כד) [גה], כן גם **"הַנֶּשֶׁךְ עֵקְבֵי סוּס וּגּוֹ"**, בשביל לשמור לכל המחנות.

ולפיכך התפלל יעקב, ואמר **"לִישׁוּעָתְךָ קוּיָתִי ה'"**, בכל השבטים לא אמר לישועתך, אלא בזה, לפי שראה בו תוקף חזק של הנחש, שמחשב להגביר הדין.

זוהר חלק א' פרשת ויחי דף רמד ע"א

דן יהיה נחש בימי ירבעם

רבי יוסי אמר, **"יְהִי דָן נָחֵשׁ עָלֵי דָרְךָ"**, אימתי היה דן נחש, בימי ירבעם, שכתוב: **"וְאֵת הָאֶחָד נָתַן בְּדָן"** (מ"א יב, כט).

למה ניתן שם, **"עָלֵי דָרְךָ"**, על דרך שהוא שיהיה נמנע מלעלות לירושלים, וזה דן היה לישראל נחש, **"עָלֵי דָרְךָ"**, עלי דרך ודאי, ככתוב: **"וַיִּוְעַץ הַמֶּלֶךְ וּגּוֹ"** (שם פסוק כח), **"שְׁפִיפֵן עָלֵי אֲרֶח"**, שנשך להם לישראל, והכל לא היה אלא עלי דרך, בשביל הדרך להמנע מישראל שלא יעלו לירושלים, לחוג חגיהם ולהקריב קרבנות ועולות לעבוד שם.

יעקב היה מצפה לישועה של שמשון

"לִישׁוּעָתְךָ קוּיָתִי ה'", ככתוב: **"וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים"** (שופטים יג, ה), אמר רבי חייא, וכי למה אמר **"קוּיָתִי"**, והרי יעקב כבר נסתלק מהעולם בזמן שהוא מכמה שנים, ולמה אמר שהוא מצפה לזו הישועה, אלא ודאי סוד הדבר, ככתוב: **"וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מִשָּׁה יָדוֹ וַגְּבַר יִשְׂרָאֵל"** (שמות יז, יא), ישראל סתם, אף כאן **"וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל"**, ישראל סתם [ג], לפיכך אמר **"לִישׁוּעָתְךָ קוּיָתִי ה'"**.

זוהר חלק א' פרשת ויחי דף רמד ע"ב

הרבה מחנות יצאו מגד להילחם

"גַּד גְּדוּד יְגוּדְנוֹ וְהוּא יָגֵד עֵקֵב", רבי ייסא אמר, מן גד משמע שיצאו חילות להתגר מלחמה, והמשמעות שכתוב גד, שבכל מקום גימ"ל דל"ת מרמז שחילות ומחנות יוצאים מהם [ג], שגימ"ל נותן והדל"ת מקבל, ומכאן כמה חילות וכמה מחנות תולים בהם.

זוהר חלק א' פרשת ויחי דף רמד ע"ב
 נה. שהן השדים המזיקים שנבראו בשביל לשמור, סבא. נו. גימ"ל רמז על עלמא דדכורא המשפיע, וכן בדן כח הנחש בשביל לשמור. נו. היינו ישראל ודל"ת רמז על עלמא דנוקבא המקבל, כמבואר

זוהר חלק א' פרשת ויחי דף רלה ע"ב

אשר בשורשו

"מֵאֲשֶׁר שְׁמָנָה לַחֲמוֹ וְהוּא יִתֵּן מַעַדְנֵי מֶלֶךְ", אמר רבי שמעון, זה הכתוב סוד של חכמה הוא, אשר זה פתח העליון של צדיק כאשר נתברך להשפיע ברכות בעולם, וזה הפתח מוכן תמיד לברכות העולם, ונקרא אשר, וזה הוא מן העמודים שהעולם עומד עליהם, וזה המקום שנקרא לחם עוני ממקום ההוא נתתקן^[נח], זה שכתוב: **"מֵאֲשֶׁר שְׁמָנָה לַחֲמוֹ"**, מה שהיה לחם עוני חזר להיות לחם פנג (שמנה), לפי שהשפיע ונתן בו ברכות ומעדנים. **וסוף** הכתוב מוכיח, **"וְהוּא יִתֵּן מַעַדְנֵי מֶלֶךְ"**, מי **"מֶלֶךְ"**, זו כנסת ישראל^[נט], שממנה ניזון העולם במעדנים, וזה נותן למלך הזה כל הברכות כל שמחות וכל טוב, הוא נותן וממנה יוצאות.

זוהר חלק א' פרשת ויחי דף רמו ע"א

היסוד ניזון מבינה ומשפיע אל המלכות

עוד אמר רבי שמעון, בא וראה, **"מֵאֲשֶׁר שְׁמָנָה לַחֲמוֹ"**, זהו המקום שהכל מאשרים ומה הוא, , עולם הבא^[ס], שהעליונים והתחתונים מאשרים לו ונכספים אליו. **"שְׁמָנָה לַחֲמוֹ"**, של מי, עד כאן לא פירש איזה מקום, אלא יש לחם ויש לחם, כמו שיש עץ ויש עץ, יש עץ החיים, ויש עץ שתולה בו מיתה, כן יש לחם שנקרא לחם עוני, ויש לחם שנקרא לחם פנג, ומי הוא זה הנרמז בוא"ו^[סא], וזהו לחמ"ו לחם וא"ו, ועל זה כתוב: **"הַנְּנִי מִמְּטִיר לָכֶם לַחֵם מִן הַשָּׁמַיִם"** (שמות טז, ד), מן השמים בודאי. **ועל** זה כתוב: **"מֵאֲשֶׁר שְׁמָנָה לַחֲמוֹ"**, לחם וא"ו, שהרי ממנו ניזון זה העץ, וזה מעטרו, ככתוב: **"בְּעֵטְרָה שְׁעֵטְרָה לֹו אָמוֹ"**, וכאשר הוא מקבל השפע, ודאי הוא יתן מעדני מלך, מי המלך זו כנסת ישראל, שהרי ממנו ניזונת, והוא נותן לה על ידי הצדיק, זו מדרגה הקדושה אות הברית, וממנה נשפע לשאר המדרגות שלמטה, והכל כדמיון שלמעלה.

זוהר חלק א' פרשת ויחי דף רמו ע"ב

היסוד צריך למלכות והמלכות ליסוד

"נִפְתָּלִי אֵילָה שְׁלַחַה הַנָּתַן אִמְרֵי שְׁפָר", אמר רבי שמעון, זהו שכתוב: **"וּמִדְּבַרְךָ נֵאוֹה"** (שיר השירים ד, א), לפי שהקול מנהיג לו להדבור, ואין קול בלי דבור^[סב], וזה הקול נשתלח

זיו הזוהר

היא עץ שיש בה מיתה ונקראת לחם עוני אימא תתאה, ודורש מאשר היינו מעולם הבינה אימא עלאה יהיה נשפע השפע אל לחם וא"ו, פירוש לתפארת, והוא יתן מעדני השפע להמלך היינו מדת המלכות על ידי הספירה יסוד צדיק ומשם תבא השפע לעולם הזה, ונתבאר כל המאמר בקיצור. **סב.** פירוש, שקול בלי דבור אין חשוב.

לעיל בהפסוק **"הָאֶסְפוּ וְאָגִידָה לָכֶם"**. נח. פירוש, שכל תקון המלכות הוא על ידי קבלת השפע מן מדת יסוד צדיק. **נט.** זו מדת המלכות סוד השכינה הקדושה. **ס.** זה עולם הבינה שנקרא אימא עלאה. **סא.** אות וא"ו רמז על אות וא"ו של השם הוי"ה ברוך הוא שורש עולם היצירה וספירת תפארת שנקראת שמים ועץ החיים ולחם פנג, והמלכות

ממקום עמוק של מעלה, ונשלח משם להנהיג לדבור[סג], שהרי אין קול בלי דבור, ואין דבור בלי קול, וזה כלל שצריך לפרט, ופרט שצריך לכלל.

זעיר אנפין למעלה זכר ולמטה נקבה

וזה הקול יוצא מדרום ומנהיג למערב, נוחל לשני צדדים, וזהו שכתוב: "וּלְנִפְתָּלִי אָמַר וּגו' יָם וְדָרוֹם יְרֻשָׁה" (דברים לג, כג), למעלה הוא בבחינת זכר, ולמטה בבחינת נקבה[סח], לפיכך "נִפְתָּלִי אֵילָה שְׁלָחָה" נקבה למטה, כעין זה זכר למעלה, שכתוב: "הִנְתָּן אֲמָרֵי שְׁפָר", ולא כתוב הנותנת.

זוהר חלק ד' פרשת בלק דף רא ע"ב

בשכר שהגין יוסף על אימו הגינה אימו על בניו

"בֵּן פְּרֶת יוֹסֵף בֶּן פְּרֶת עֲלֵי עֵינָיו וּגו'", אמר רבי שמעון, מהו "בֵּן פְּרֶת", שהתגדל לכסות על אמו, כדי שלא יתן עשו הרשע עיניו באמו, "בֵּן פְּרֶת עֲלֵי עֵינָיו", שאין שולט בו עין רע. שאמר הקדוש ברוך הוא, בשעה ההיא שהיה מחפה על רחל אמו, שלא ישלוט עליה עינו של אותו הרשע, חייך, בשעה שתבא עין רעה אחרת להסתכל על בניך ועל בני, אמך תחפה עליהם, אתה חפית על אמך, אמך תחפה עליהם.

וכתוב: "וַיֵּשֶׂא בְלָעָם אֶת עֵינָיו", עינו כתוב, זו עין הרעה, שבקש להסתכל בה עליהם. רחל היתה שם, ראתה שעיניו של אותו רשע משננת להרע, מה עשתה, יצאה ופרסה כנפיה עליהם, והגינה על בניה.

זהו שכתוב "וַתְּהִי עֲלָיו רוּחַ אֱלֹהִים", על מי, על ישראל, שפרש כנפיו והגין עליהם, ומיד חזר רשע ההוא לאחור.

בתחלה הגין הבן על אמו, ועתה האם הגינה על הבן.

זוהר חלק א' פרשת ויחי דף רמו ע"ב

יוסף הוא היסוד

עוד אמר רבי שמעון "בֵּן פְּרֶת יוֹסֵף בֶּן פְּרֶת עֲלֵי עֵינָיו", למה ב' פעמים, אלא "בֵּן פְּרֶת" למעלה, "בֵּן פְּרֶת" למטה, ומפני מה אין הוא "בֵּן פְּרֶת" למטה בתקוני השכינה[סח], לפי ש"בְּנוֹת צָעֲדָה עֲלֵי שׁוּר", שכנות נצרכות לתקונה ולא בנים, כמו שכתוב "רְבוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל וּגו'" (משלי לא, כט), "רְבוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל", אלה י"ב שבטים.

"וְאֵת עֲלִית עַל כְּלָנָה", ככתוב: "עֹמֵד עַל שְׁנֵי עָשָׂר בְּקָר שְׁלֹשָׁה פְּנִים צְפוּנָה וּשְׁלֹשָׁה פְּנִים זָמָה וּגו'" (מ"א ז, כה), וכתוב: "וְהָיָם עֲלֵיהֶם מְלִמְעָלָה"[סח] זהו "וְאֵת עֲלִית עַל כְּלָנָה".

זוהר חלק א' פרשת ויחי דף רמו ע"ב

זה אור התפארת, לתת נוקבא זו הארת המלכות. סג. שורש הקול בבניה, ומתגלה בתפארת, ומנהיג לדבור היינו מלכות שנקראת מערב, לפי שהשכינה במערב. סד. פירוש, שנפתלי נתברך בהכחות של מערב ודרום, שיקבל שפע והארות הכחות מתפארת ומלכות, והיינו קול ודבור, לעילא דבר

זה אור התפארת, לתת נוקבא זו הארת המלכות. סה. פירוש, בין הדגלים. סו. וכן היו הד' דגלים, לכל דגל ג' שבטים, והשכינה שרתה עליהם מלמעלה, ככתוב. "עַל גּוֹזְלָיו יִרְחֶף" (דברים לב, יא).

ועל כן "בנות צַעֲדָה עָלֵי שׁוֹר", בנות צעדו צריך לומר, אלא עין ההיא שכתוב למעלה, ומי הוא עין משפט, והיא עומד עלי עין־אין, עין זו צעדה ופסעה לקחת בנות לתקונה, ולא בנים.

"וַיִּמְרְרוּ וַרְבוּ", בהסתכלות אהבה אליו, ככתוב "הַסְּבִי עֵינֶיךָ מִנְּגִדֵי שְׁהֵם הִרְהִיבֵנִי" (שיר השירים ו, ה), ועל כן "וַיִּשְׁטְמָהוּ בְּעֵלֵי חַצִּים".

ספר זוהר השבת – לְאֲבוֹת וּבָנִים, זְקֻנִים עִם נְעָרִים
עִם לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ – מְנוקָד מְפָסֵק וּמְחֻלָּק לְקַטְעִים
מְסוֹדֵר עַל הַפְּרָשִׁיּוֹת

זוהר הזוהר

כידוע, ויוסף הצדיק ששרשו הוא ספירת היסוד, לכן הוא עומד עלי עין, ממעל לה להעביר אליה השפע, ולכן הוא בבחינת דכורא, והמלכות היא עלמא דנוקבא, לפיכך שאר השבטים שהם גם כן בבחינת בנות, נעשו מרכבה להשכינה בהדגלים ולא יוסף.

סז. השכינה הקדושה, נקראת עין, כי היא עין משפט, מקום הבית דין שלמעלה, וגם המלכות נקראת עין או בבת עין, כי לכל עין יש באמצע נקודה שחורה שאין לה אור עצמיותה, ומסובבת הנקודה בגוונים שונים, וכן היא ספירת מלכות